

FÖRORD TVÅ

Jacob Hirdwall, dramatiker

Boken "Det Osynliga – Teaterförbundets guide till kulturpolitiken" har tagits fram i samarbete mellan Svenska Teaterförbundet och dramabokförlaget Il fuoco (Elden) som startades 2007. Du håller nu tredje reviderade upplagan i handen. Jag vet att den ligger på några intresserade politikernas nattygsbord och på ett och annat skrivbord på Kulturdepartementet.

Den kulturpolitiska monologen "Det Osynliga" hade urpremiär den 10 maj 2007 på Teater Tribunalen i regi av Richard Turpin och Saskia Husberg med Jonas Kruse i rollen. Sedan dess har föreställningen spelats på ett trettiotal platser runt om i Sverige, Finland och Danmark. Den har även spelats i riksdagen och skulle ha sänts i SVT den 6 & 11 januari 09 men produktionen stoppades i sista minuten av SVT:s ledningsgrupp. Det är intressant att notera att en pjäs inte får försvara public servicetanken eller handla om värdet av gemenskaper i ett modernt samhälle om den skall beredas plats i Sveriges Television.

Den 21 augusti 2008 – samma dag som boken "Det Osynliga – Teaterförbundets guide till kulturpolitiken" publicerades – startade jag tillsammans med skådespelaren Jonas Kruse och regissören Stina Oscarson samt dramatikern Erik Uddenberg den kulturpolitiska tankesmedjan Det Osynliga. Gruppen har sedan dess successivt utökats. Läs mer om vår verksamhet på www.detosynliga.se

Den tändande gnistan var för oss avsaknaden av ett kulturpolitiskt samtal värt namnet i Sverige. Alltför länge hade det varit nästan märkligt tyst, både från politiskt håll såväl som från branschen själv. Vi tog initiativet till ett "Kulturupprop", debattartikeln "En talande tystnad" som publicerades i Dagens Nyheter den 21 augusti. Artikeln, som alltså ingår i denna upplaga av boken "Det Osynliga", undertecknades att ett stort antal kulturarbetare, bara ett trettiotal fick plats i den tryckta tidningen.

I artikeln förde vi fram tanken att det är gemenskaper som utgör grunden för ett samhälle och att vi alla har ett kollektivt ansvar för att värna kulturen eftersom kulturen består just av gemenskaper. Detta i våra ögon rätt självklara påstående bröt tystnaden, vi förvånades över hur snabba krafter på högerkanten var att försöka sänka vårt försök att initiera ett samtal: det blev tydligt att gemenskaper är ett känsligt ämne i ett borgerligt Sverige.

Ändå är det inte så märkligt att den här debatten kommer nu med tanke på att Alliansen tillsatt en Kulturutredning som skall revidera 1974-års kulturpolitiska mål: Stina Oscarsons "Skuggutredningen" – som uppmanat kulturarbetare över hela landet att svara på frågan "Hur gör vi Sverige till ett världsledande kulturland?" – är ju ett initiativ som applåderats av de flesta om än inte av Svenska Dagbladets magsura ledarredaktion.

Under hösten 2008 har man kunna läsa i många tidningar att kulturen måste kunna stå på egna ben. Varför skall kulturen "särbehandlas" heter det. Marknadens hårda lagar måste gälla även för den – precis som för vilket vinstdrivet företag som helst. Om ett företag inte är levnadskraftigt så måste det rensas bort. Alla som inte tycker så är "elitister". Elitist är Timbrohögerns utan tvekan populäraste benämning för människor som tror på den kollektiva tanken.

Men plötsligt tystnar korståget mot kulturen. Hur kan det komma sig? Jo, det hela sammanfaller intressant nog med den globala finanskrisen. Krisen bultar helt enkelt på dörren! När företag över hela jorden hotas så tystnar kritiken. För då är det självklart att samhället måste agera. Vi måste ta ett gemensamt ansvar. Samhället får inte tillåta global konkurs (vilket givetvis är riktigt!).

I USA klubbar kongressen i december igenom ett stödpaket till biljättarna GM och Chrysler. Samma kongress som aldrig skulle ställa sig bakom en sjukvårdsreform som skulle gynna de sämst bemedlade amerikanerna. Visst är det avslöjande? När egoisternas aktier är i fara – då duger det kollektiva tanken trots allt.

Hur kan det komma sig att vi i Sverige idag har privatiserat vinsterna och socialiserat förlusterna? Jag tar det en gång till: HUR KAN DET KOMMA SIG ATT VI I SVERIGE IDAG HAR PRIVATISERAT VINSTERNA OCH SOCIALISERAT FÖRLUSTERNA?

Varför skall villkoren för a-kassorna försämrats till varje pris ända till att man inser att krisen står för dörren? Från en dag till en annan blir det plötsligt "fint" att tillhöra trygghetssystemen. Varför måste de som envisas med att tala för värdet av gemenskaper i ett samhälle i tider av välfärd och stabilitet alltid förklara sig? Varför står det alltid en liberal med en "kulturcheck" och viftar när samhällsmaskinen tuffar på som bäst?

Vad är det då för kraft som kulturen representerar som är så hotfull för vissa? För det här har aldrig handlat om pengar. Inte egentligen. Det här handlar om någonting annat, något "osynligt" om man så vill. Och om inte vi, som arbetar med kultur varje dag, intresserar oss för att tala högt om detta så kommer vi aldrig kunna göra det osynliga synligt. Vi får aldrig överlåta tolkningsföreträdet vad gäller vår verksamhet till människor som inte vet vad vi har för oss på dagarna.

I början av februari 2009 så kommer tankesmedjan Det Osynliga att publicera en bok i samarbete med Stiftelsen Natur & Kultur och Vulkan, "Parlören – en ordbok om icke mätbara värden". Skriften innehåller nya ord som skall göra det lättare att tala om värdet av kulturella värden i vårt samhälle idag. Arbetet med att värna den anliga infrastruktur som vi menar att kulturen starkt bidrar till att skapa fortsätter.

Jag avslutar detta förord med samma appell till Sveriges kulturarbetare som avslutar pjäsen "Det Osynliga": "Applådera inte. Kämpa!"